

Črtalo je trden in raven nož, ki pred lemežem brazdo odrezuje od neorane zemlje.

Deska obrača brazdo, ki jo odrezuje lemež. Njena podoba se ravna po lastnosti zemlje. Deske so jeklene ali pa železne.

Plaz se imenuje oralova podloga. Ako nij železna mora biti vsaj z železom okovana.

Kozolec je na levi strani orala ter nosi lemež, plaz in desko.

Hlod je oni del orala, ki posreduje vprežno moč. Za hlode je najboljši bukov ali brezov les. Na konci hloda je vprežna priprava.

Ročici služite oraču, da ž njima oralo vodi. Navadna orala imajo po dve, a novejša samo po jedno ročico.

Vprežna priprava daje oralu stanovitno mēr, potrebno globokost in širokost brazde. Tu sem štejemo drso ali pa kolesca.

To so obstojni deli vsacega orala, katere vam je treba pómneti, da bode te danes ali jutri dobri in umni kmetovalci.

Slamnikarstvo.

Slamnike delajo iz slame. Za slamnike dobra je samo pšenična slama in sicer od jare ali pomladanske pšenice. Seje se spomladi na lahko kremenikasto zemljo in precej gosto, da je slama drobnejša in bolj pripravna. Deset ali štirinajst dni pred nego pšenica dozori, ko je tedaj še zelena, požanje se in razprostré tako po zemlji kakor lan. Ko se razgrnena slama do večera posuši, zveže se v majhene snopiče, a prav rahlo. Ko se pripeljejo snopiči domov, potegnjejo se povézi proti klasu ter postavijo na klasje. Potem se klasi tako-le mikajo:

Nekoliko delavcev si vzame vsak po jeden snop v desno roko, ter ga derži toliko časa, da z levo roko potegne toliko slame iz njega, kolikor je more v roki držati. A slamo mora varno potegniti, da se ne zalómi in jo potem z desno roko toliko časa gládi, da jo očisti plevla in druge trave, da mu tedaj samo čista in tenka slama ostane v roki. Tako dela z vsakim snopom. Tako očiščeni snop dá potem drugemu delavcu, kateri izsmuče klasje.

Za izmikanje klasja upotrebuje se navadno drgalo kakor pri lanu. Na tem delavec toliko časa dela, dokler ne spravi zadnjega klasa iz slame.

Tako očiščena slama se razgrne po solnčnem kraju, in se zvečera, predno pride kaka mokrota, megla ali rôsa, povéže v snopiče in postavi na kak suh kraj, recimo na skedenj ali sploh kam pod streho. A paziti se mora vendar, da slama ne zavrè, ker potem postaja pikasta in rumena in kasneje celó trohljiva.

Tako posušena slama se potem izbira na štiri ali pet različnih slam, drobnejše skupaj; to delo je o zimskih večerih posebno otrokom primerno.

Tako pripravljeno slamo kupujejo potem poséstniki slamnikarskih tovarnen (fabrik).

Da je slama za prodajo nekoliko lepša, jo poprej žveplájo. Zgodi se pa to v malej sobi, katera je obita z deskami, da se slama ne naslanja na zid, ker porumení ako se dotika stene. Potem se stavi slama na police, in v sredi sobe se v malem kotliču zažgè žveplo in to je žveplanje slame. Tako priprav-

ljena slama se potem prodaja v slamniških tovarnah. Slamniške tovarne so posebno v Mengišu in v Domžaljah blizu Kamnika na Kranjskem. Tù izdelujejo domačini in tujei, posebno Tirolci na leto mnogo lepih slamnikov, katere prodajejo domá in je tudi pošiljajo v druge kraje.

Prirodopisno - nateroznansko polje.

Vrabc.

Nij ga kraja v našej domovini, kjer bi ni ne bilo vrabca, tega povsod znanega zvitega ptička, ki povsod živi le blizu človeškega stanovanja, da-si človek tudi ne mara mnogo zanj. Po cestah se klati kakor poreden páglovec, valja se po prahu ter se vedno prepira s svojimi tovariši, vpije in razsaja, da človeka često nšesa bolé od njegovega vednega čivkanja. Glasú nema ugodnega, drugzega ne zná nego: živ, živ, živ; ček, ček, ček, in kadar ga kdo ustraši, zletí z glasnim „trrrr“ na kako drevo ali v grmovje.

Kljun ima kratek in čvrst; na vsakej nogi po tri kratke prste s kratkimi zakrivljenimi krempljci. Perja je sivega ali rjavavega. Po témennu je sivo-plavkast, ob stranéh kostanjeve barve. Preko kratkih perotnic ima bel pas.

Vrabc ne popotuje rad. Vso zimo ostane ondu, kjer je bil po leti in v jeseni. Kadar mraz pritisne, poišče si v dimniku gorkega prostorčka, da se malo pogreje ter pride potlej ves sájest in umazan iz njega. Večkrat se po zimi naseli v lastavičino gnezdo in v pomládi, ko se lastovice zopet vrabejo, imajo dosti prepira in ravsanja ž njim.

Gnezdo si naredi, kjer se mu najbolj dopade: bodi si pod streho ali v kakem votlem drevesu. V ta namén si nanosi slame, sena, dlake, cunj, papirnatih odrezkov, perja in druge take šare.

Vrabc je zeló nesramen in drzovit. Povsod se meša in vtikuje, da dobi kaj za svoj lačen kljun. V skednjih, kadar mlatiči mlatijo, takój je zraven, da dobi svoj délež; pod kozolcem in podom prebrba prah in pleve, da najde kakošno zrnice; okoli kuretine in golobov se potika, da jim izmakne nekoliko živeža; še celó kadar voznik pred krčmo konjem ovsá nasiplje, pride tatinski vrabc, da se ž njimi najužina. Kadar so érešnje zrele, mora vrabc prve imeti; po nogradih, vrtéh in po polji pobira, kar se najbolj priléga njegovemu lačnemu želodčku.

A vendar je tudi vrabc koristna ptica. V pomládi in po leti pokonča brez števila škodljivih gosenic, ki nam bi vsa ovočna drevesa obrale. Zatorej zasluži, da mu po zimi, kadar se mu trda godí, privoščímo nekoliko zrníc prosá ali pa skorjico kruha.

Poljski vrabc je nekoliko manjši od domačega. Najrajše se drži na polji, po mejah in po grmovji, ter samo po zimi pride nekoliko bliže človeških stanovanj, da si laže najde potrebnega živeža. V vseh svojih lastnostih in obnašanji je podoben domačemu vrabcu, samo urnejši in spretnejši je od njega. — Vrabc so v jeseni prav dobri in okusni. V kletki ne delajo človeku nobenega veselja, ker so preveč plahi in divji.